

Katarzyna Makaruk

Multiwiktymizacja : wyniki Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci

---

Dziecko Krzywdzone : teoria, badania, praktyka 12/3, 101-110

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Multiwiktymizacja. Wyniki Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci¹

KATARZYNA MAKARUK

Fundacja Dzieci Niczyje

Artykuł prezentuje wyniki Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska multiwiktymizacji. Połowa badanych nastolatków w ciągu całego swojego życia doznała więcej niż jednej spośród 22 badanych form przemocy. Osoby, które doświadczyły w całym swoim życiu co najmniej sześciu form wiktymizacji (10%) oraz ci, którzy doświadczyli w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie co najmniej czterech form wiktymizacji (8%) to multiofiary. Najczęściej doświadczane formy krzywdzenia przez multiofiary to przemoc fizyczna ze strony rówieśników (91%), przemoc psychiczna ze strony dorosłych (76%) oraz przemoc fizyczna ze strony dorosłych (71%). Multiwiktymizacja nieco częściej dotykała chłopców niż dziewczyny. Starsze nastolatki częściej doświadczały multiwiktymizacji w ciągu całego życia, co wynika z faktu gromadzenia z każdym rokiem nowych doświadczeń wiktymizacyjnych.

SŁOWA KLUCZOWE:

MULTIWIKTYMIZACJA, MULTIOFIARA, NASTOLATKI, PRZEMOC

Wstęp

Dzieci w większym stopniu niż dorośli narażone są na przemoc (Finkelhor, 2007), do której może dochodzić w różnych okolicznościach. Doświadczają one często jednocześnie kilku form krzywdzenia, których sprawcami są zarówno ich rówieśnicy, osoby dorosłe będące członkami ich rodziny, jak i osoby obce. Sytuacja krzywdzenia dzieci może mieć miejsce zarówno w domu, w szkole, jaki i w społeczności, w której

przebywają (Finkelhor, Ormrod, Turner, Holt, 2009; Finkelhor, Ormrod, Turner, 2009).

Pojęcie „multiwiktymizacja” oznacza bycie ofiarą **wielu form** krzywdzenia (czyli wykorzystywania seksualnego, przemocy ze strony dorosłych, zaniedbania, przemocy rówieśniczej oraz bycia świadkiem przemocy), a **nie wielokrotne doznawanie jednej formy**. O tym, jak duży problem stanowi multiwiktymizacja, świadczy fakt, że mul-

¹ Badanie zrealizowane przez zespół badawczy Fundacji Dzieci Niczyje: dr Monika Sajkowska, Katarzyna Makaruk, Joanna Włodarczyk i Szymon Wójcik we współpracy z Millward Brown. Badanie przeprowadzone w ramach projektu „Zapobieganie i zwalczanie wykorzystywania seksualnego dzieci” przy wsparciu finansowym Programu Prevention of and Fight against Crime Komisji Europejskiej – Dyrekcji Generalnej do Spraw Wewnętrznych oraz projektu „Safe Childhood – preventing child abuse and neglect” finansowanego przez The Velux Foundations. Patronat nad badaniem objęło Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Rzecznik Praw Dziecka.

tiofiary częściej cierpią na zaburzenia stanu zdrowia oraz zaburzenia psychiczne – występuje u nich nawet większe nasilenie objawów zespołu stresu pourazowego (PTSD) niż u osób, które doświadczyły wielokrotnie jednej formy wiktyimizacji (Turner, Finkelhor, Ormrod, 2010; Finkelhor, Turner, Hamby, Ormrod, 2011; Radford i in., 2011).

Artykuł ma na celu przybliżenie zjawiska multiwiktyimizacji poprzez wskaza-

nie na czynniki ryzyka oraz zaprezentowanie wyników *Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci* przeprowadzonej w 2012 roku przez Fundację Dzieci Niczyje. Szczegółowe cele artykułu to: oszacowanie skali multiwiktyimizacji polskich dzieci i nastolatków, przedstawienie charakterystyki multiofiar, a także ich doświadczeń wiktyimizacyjnych w podziale na kategorie oraz formy.

Czynniki ryzyka

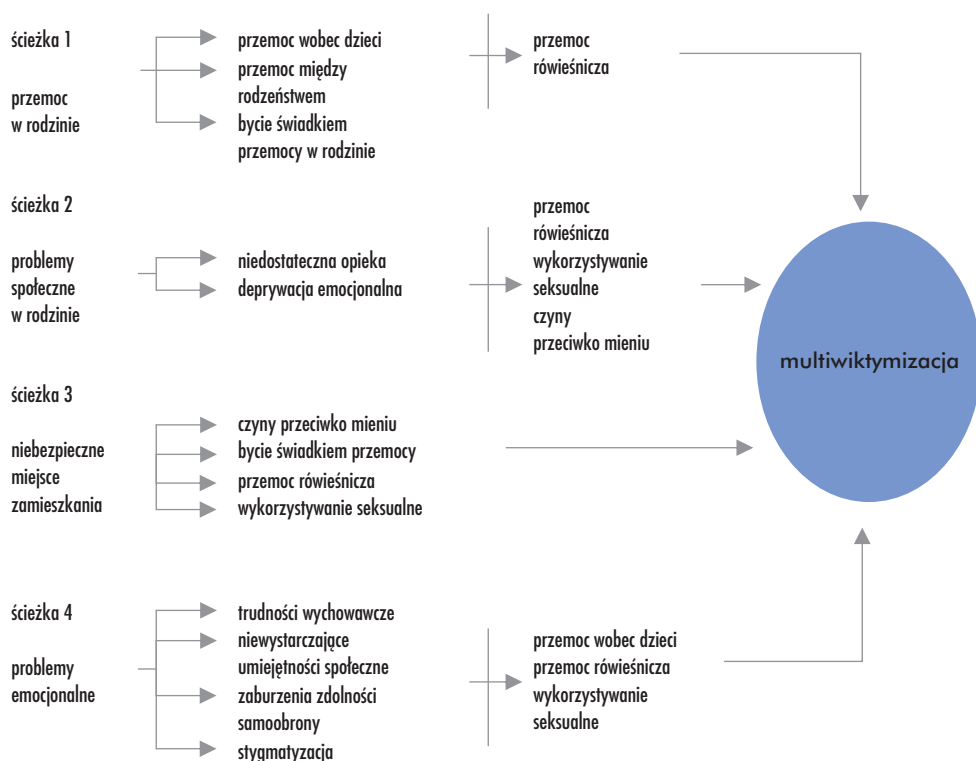
Według dotychczasowych badań realizowanych w Stanach Zjednoczonych i w Europie (Finkelhor, Ormrod, Turner, 2007; Finkelhor i in., 2011; Radford i in., 2011), istnieje kilka czynników predysponujących dziecko do bycia multiofiarą. Ze względu na te czynniki ofiarami wielu form krzywdzenia są częściej chłopcy, starsze nastolatki, dzieci niepełnosprawne, dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dzieci z rodzin o niższym statusie ekonomiczno-społecznym oraz dzieci, których rodzice cierpią na przewlekłe dolegliwości fizyczne, zaburzenia psychiczne lub mają trudności w uczeniu się.

Na podstawie badań (Finkelhor, 2008; Finkelhor i in., 2009; Finkelhor i in., 2011) zostały wyznaczone cztery ścieżki, które mogą

prowadzić do multiwiktyimizacji dziecka (rysunek 1):

- 1) bycie członkiem rodziny, w której występuje przemoc zarówno między rodzicami/opiekunami, jak i przemoc w stosunku do dzieci;
- 2) bycie członkiem rodziny, w której występują różnego rodzaju patologie lub problemy społeczne, takie jak: bieda, bezrobocie, alkoholizm czy narkomania;
- 3) mieszkanie w okolicy o wysokim poziomie przestępczości;
- 4) występujące u dzieci problemy emocjonalne, które sprzyjają podejmowaniu ryzykownych zachowań, nasilają wrogie zachowania oraz wpływają negatywnie na zdolności samoobrony dziecka.

Rysunek 1. Ścieżki prowadzące do multiwiktymizacji dziecka.

Źródło: Finkelhor i in., 2011.

Metoda²

Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci została przeprowadzona w październiku i listopadzie 2012 na ogólnopolskiej próbie (N=1005) dzieci w wieku 11–17 lat. Badanie zostało zrealizowane techniką Audio-CASI na terenie szkół do których

uczęszczali respondenci. Kwestionariusz badania zawierał pytania dotyczące 22 form wiktymizacji. Respondenci byli pytani o wydarzenia, które miały miejsce w czasie roku poprzedzającego badanie, jak i w ciągu całego życia.

² Opis metodologii badania znajduje się w artykule: K. Makaruk, J. Włodarczyk, S. Wójcik, *Metodologia Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci*, s. 21.

Wyniki

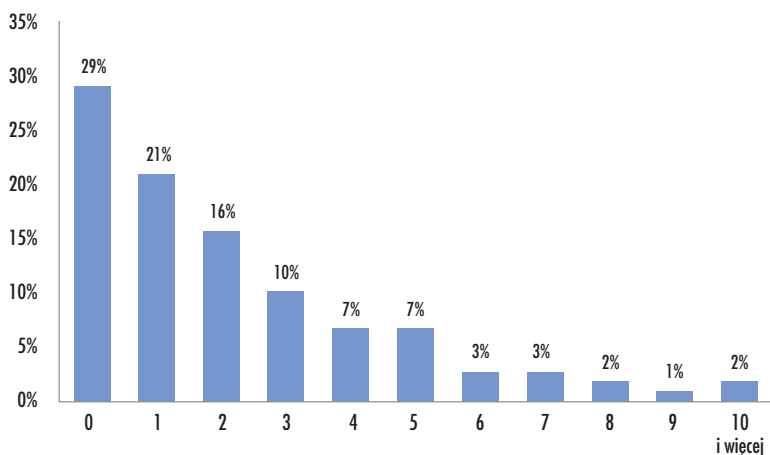
Skala zjawiska multiwiktyimizacji w Polsce

Połowa badanych nastolatków w ciągu całego swojego życia doznała więcej niż jednej spośród 22 badanych form przemocy, a prawie 3 na 10 respondentów (29%) co najmniej trzech jej form przemocy. Z kolei w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co czwarta osoba doświadczyła co najmniej 2 spośród 20 badanych form wiktyimizacji

Co dziesiąty respondent to multiofiara³ – oznacza to, że doświadczył w cią-

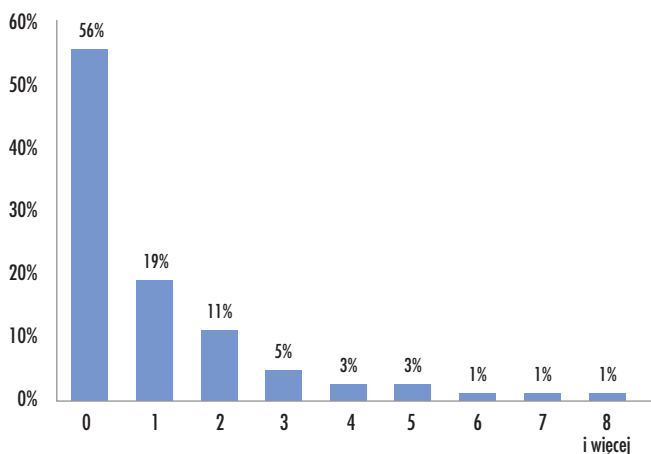
gu całego życia co najmniej sześciu form przemocy. Największa liczba zadeklarowanych w badanej próbie form wiktyimizacji w ciągu całego życia to 15. O multiwiktyimizacji, która miała miejsce w ciągu ostatniego roku mówimy w przypadku 8% respondentów – czyli osób które zadeklarowały, że doznały w tym czasie co najmniej czterech form wiktyimizacji.

Wykres 1. Ofiary wiktyimizacji według liczby doświadczanych form w ciągu całego życia, N=1005.

Źródło: opracowanie własne.

³ Przyjmuje się, że multiofiara to 10% dzieci o największej liczbie doświadczeń wiktyimizacyjnych w ciągu całego życia oraz 8% dzieci, które w ciągu ostatniego roku padły ofiarą największej liczby form przemocy (Finkelhor i in., 2009; Turner i in., 2010; Radford i in., 2011).

Wykres 2. Ofiary wiktyimizacji według liczby doświadczanych form w ciągu 12 miesięcy, N=1005.

Źródło: opracowanie własne.

Charakterystyka multiofiar

Widoczne są pewne różnice w liczbie doświadczonych form przemocy ze względu na płeć nastolatków. Respondentki rzadziej padały ofiarą wiktyimizacji i, co za tym idzie, multiwiktyimizacji. Wśród badanej grupy co trzecia (33%) dziewczyna i co czwarty (26%) chłopak zadeklarowali, że nigdy nie doświadczali żadnej z badanych form przemocy ani krzywdzenia. Widoczna jest różnica ze względu na płeć – co ósmy (12%) chłopak i jedna na jedenaście dziewczyn (9%) to multiofiary. Jednak najbardziej znaczące dysproporcje ze względu na płeć widoczne były w przypadku starszej grupy nastolatków (14% – chłopcy do 18% – dziewczyny). Ponadto regresja logistyczna pokazała, że ryzyko doświadczania multiwiktyimizacji w ciągu życia było wyższe dla chłopców o 42% w stosunku do dziewczyn (iloraz szans [OR]: 1,42).

Analizując przypadki multiwiktyimizacji, które miały miejsce w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, można zaobserwować brak jakichkolwiek różnic między młodszymi i starszymi nastolatkami.

W obu grupach nastolatków (11–14 lat i 15–17 lat) odsetek osób, które doświadczły co najmniej 4 form wiktyimizacji wyniósł 8%. Jednakże, wzięwszy pod uwagę doświadczenia z całego życia badanych, widoczne są istotne różnice ze względu na wiek respondentów. Wśród starszych nastolatków (15–17 lat) 16% doświadczło co najmniej 6 form przemocy, natomiast wśród młodszej grupy (11–14 lat) odsetek ten wyniósł 7%. Co trzeci nastolatek w wieku 11–14 lat twierdził, że nigdy nie doznał, żadnej formy krzywdzenia, podczas gdy w grupie starszych nastolatków (15–17 lat) tylko co piąta (21%) osoba nie miała takich przykrych doświadczeń. Zjawisko to można tłumaczyć faktem, że z upływem lat następuje kumulowanie się doświadczeń wiktyimizacyjnych, dlatego analizując zdarczenia z całego życia respondentów, widoczne jest, że starsze nastolatki miały ich więcej niż młodsze dzieci. Także regresja logistyczna pokazała, że z każdym rokiem życia ry-

zyko bycia multiofiarą wrasta o 17% (iloraz szans [OR]:1,17), co oznacza, że istnieje zależność między wiekiem dziecka a liczbą doznanych w życiu różnych form przemocy. Tabele 1 oraz 2 przedstawiają charakterystykę respondentów ze względu na liczbę doświadczonych form przemocy zarówno w ciągu roku poprzedzającego badanie, jak i w ciągu całego życia.

Oprócz zmiennych, takich jak płeć oraz wiek dziecka, analiza uwzględniła wielkość miejscowości, w której znajduje się szkoła do

której uczęszczał respondent. Regresja logistyczna pokazała, że dzieci uczące się w miejskich szkołach są bardziej narażone na multiwiktymizację niż dzieci chodzące do szkół na wsi. Na wielokrotną przemoc narażone są szczególnie dzieci uczące się w dużych miastach, czyli tych liczących powyżej 200 tys. mieszkańców. Ryzyko bycia ofiarą multiwiktymizacji jest aż o 72% wyższe (iloraz szans, [OR]:1,72) w przypadku dzieci uczących się w dużych miastach w porównaniu z dziećmi uczącymi się w szkołach wiejskich.

Tabela 1. Charakterystyka respondentów ze względu na liczbę doświadczeń wiktyimizacyjnych w ciągu całego życia.

	0 form	1-5 form	6 form i więcej
Płeć			
Dziewczyny	33%	58%	9%
Chłopcy	26%	63%	12%
Wiek			
11-14 lat	33%	59%	7%
15-17 lat	21%	62%	16%
Ogółem	29%	60%	10%

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Charakterystyka respondentów ze względu na liczbę doświadczeń wiktyimizacyjnych – ostatni rok.

	0 form	1-3 formy	4 formy i więcej
Płeć			
Dziewczyny	58%	34%	8%
Chłopcy	53%	38%	9%
Wiek			
11-14 lat	58%	34%	8%
15-17 lat	52%	40	8%
Ogółem	56%	36%	8%

Źródło: opracowanie własne.

Doświadczenia wiktyimizacyjne multiofiar

Doświadczenie przez dziecko jednej kategorii wiktyimizacji podnosi ryzyko jego ekspozycji na doświadczenia innych form przemocy. Regresja logistyczna (tabela 3)

pokazała, że dzieci, które doświadczyły jednej spośród czterech kategorii przemocy (przestępstwa konwencjonalne, wykorzystywanie seksualne, przemoc rówieśni-

cza, przemoc w rodzinie) są narażone od 2 do 5 razy bardziej na inne jej kategorie. Przy czym doświadczenie przez dziecko jakiegokolwiek przejawu przemocy w rodzinie niemalże pięciokrotnie (iloraz szans [OR]:4,7) zwiększa ryzyko ekspozycji tego dziecka

na przemoc rówieśniczą oraz czterokrotnie na wykorzystywanie seksualne (iloraz szans [OR]:4,0), zaś ofiary przemocy rówieśniczej są trzykrotnie bardziej narażone na przestępstwa konwencjonalne (iloraz szans [OR]:3,20).

Tabela 3. Regresja logistyczna – ryzyko wystąpienia różnych kategorii wiktyimizacji w ciągu całego życia.

	Przestępstwa konwencjonalne		Przemoc rówieśnicza		Wykorzystywanie seksualne		Przemoc w rodzinie	
	OR	Przedział ufności (95%)	OR	Przedział ufności (95%)	OR	Przedział ufności (95%)	OR	Przedział ufności (95%)
Przestępstwa konwencjonalne	–	–	3,21	2,25–4,59	1,70	1,13–2,57	1,96	1,43–2,69
Przemoc rówieśnicza	3,20	2,24–4,57	–	–	1,77	1,06–2,97	4,69	3,43–6,41
Wykorzystywanie seksualne	1,70	1,12–2,56	1,80	1,07–3,03	–	–	4,03	2,54–6,40
Przemoc w rodzinie	1,96	1,43–2,68	4,70	3,44–6,43	4,00	2,53–6,33	–	–

Opracowanie: Julita Malczuk.

Wszystkie multiofiary zadeklarowały, że w ciągu swojego życia zostały skrzywdzone co najmniej w jeden sposób przez swoich rówieśników – przemoc fizyczna ze strony rówieśników stanowiła najczęstsze doświadczane forma krzywdzenia (91%). Pozostałe formy przemocy rówieśniczej, których doświadczyła ponad połowa multiofiar to przemoc psychiczna (67%), napaść zbiorowa (60%) oraz znęcanie się (51%). Zdecydowana większość multiofiar doznała przemocy ze strony znajomych osób dorosłych (93%). Obie badane formy tej kategorii przemocy uzyskały bardzo wysokie wyniki: 76% multiofiar doświadczyło przemocy psychicznej, a 71% przemocy fizycznej ze strony znajomych dorosłych. Wśród multiofiar było 61% świadków przemocy między rodzicami/opiekunami lub rodzica/opiekuna w stosunku do innego dziecka. Aż 81% osób, które doświadczyły co najmniej sześciu form wiktyimizacji zadeklarowało, że padło ofiarą przestępstw konwencjonalnych, w tym 64% wandalizmu. Ponad połowa multiofiar (54%)

doświadczyła co najmniej jednej formy wykorzystywania seksualnego. Najczęściej występujące w tej grupie formy wykorzystywania seksualnego nie miały charakteru fizycznego – było to słowne molestowanie seksualne (27%) oraz werbowanie w internecie do celów seksualnych (27%). Najrzadziej występująca forma wiktyimizacji wśród multiofiar to zaniedbanie (24%). Co piąta multiofiara przyznała, że gdy była chora nikt się nią nie opiekował, a 15%, że chodziło do szkoły w brudnym ubraniu, ponieważ nie miało żadnych czystych ubrań.

Co ciekawe, wśród ofiar od jednej do pięciu form krzywdzenia bardzo wysoki był odsetek doświadczeń przemocy rówieśniczej (80%) oraz przemocy ze strony dorosłych (40%). Poza tymi kategoriami przemocy żadna inna nie przekroczyła w badanej grupie 40%. Niektóre formy wiktyimizacji występowały w przypadku multiofiar znacznie częściej niż w przypadku pozostałych osób, które doświadczyły wiktyimizacji. Na szczególną uwagę zasługują tutaj niektóre formy wyko-

rzystywania seksualnego. Prawie wyłącznie wśród multiofiar pojawiły się przypadki dotyknięcia intymnych części ciała przez obcą osobę dorosłą. Natomiast dotyknięcie intymnych części ciała przez rówieśnika, dotyknięcie intymnych części ciała przez znajomą osobę dorosłą oraz ekshibicjonizm to formy wykorzystywania seksualnego doświad-

czane przez multiofiary nawet do kilkunastu razy częściej niż przez pozostałe ofiary wiktyimizacji. Tabela 4 pokazuje kategorie i formy wiktyimizacji najczęściej doświadczane w ciągu życia przez polskie nastolatki w podziale na ofiary od jednej do pięciu form przemocy oraz te, które doświadczyły co najmniej sześciu jej form.

Tabela 4. Ofiary wiktyimizacji (w zależności od liczby doświadczonych form) w podziale na doświadczane kategorie i formy wiktyimizacji w ciągu całego życia.

Kategorie wiktyimizacji w podziale na formy	1–5 form	6 form i więcej
Przestępstwa konwencjonalne	31%	81%
Rozbój	7%	37%
Wandalizm	24%	64%
Napaść przy użyciu niebezpiecznego przedmiotu	3%	27%
Przemoc ze strony dorosłych	40%	93%
Przemoc fizyczna ze strony dorosłych	22%	71%
Przemoc psychiczna/emocjonalna ze strony dorosłych	23%	76%
Zaniedbanie	3%	24%
Zaniedbanie fizyczne	2%	15%
Brak opieki	2%	20%
Przemoc rówieśnicza	80%	100%
Napaść zbiorowa	19%	60%
Przemoc fizyczna ze strony rówieśników	52%	91%
Znęcanie się	9%	51%
Przemoc psychiczna/emocjonalna ze strony rówieśników	34%	67%
Przemoc podczas randki	9%	31%
Wykorzystywanie seksualne	11%	54%
Dotyknięcie intymnych części ciała przez znajomą osobę dorosłą	1%	7%
Dotyknięcie intymnych części ciała przez obcą osobę dorosłą	0%	8%
Dotyknięcie intymnych części ciała przez rówieśnika	1%	18%
Ekshibicjonizm	1%	10%
Słowne molestowanie seksualne	4%	27%
Werbowanie w internecie do celów seksualnych	4%	27%
Komercyjne wykorzystywanie seksualne	1%	4%
Kontakt seksualny przed 15. r.ż. z osobą dorosłą	2%	16%
Wiktyimizacja pośrednia	19%	61%
Świadek przemocy między rodzicami/opiekunami	13%	44%
Świadek przemocy rodzica/opiekuna wobec dziecka	8%	37%

Źródło: opracowanie własne.

Wnioski

W Polsce, tak jak i w Wielkiej Brytanii (Radford i in., 2011) czy w Stanach Zjednoczonych (Finkelhor i in., 2011), widoczne są dysproporcje ze względu na płeć multiofiar — nieco częściej chłopcy niż dziewczyny doświadczają multiwiktyimizacji. Nie zaobserwowano natomiast różnic istotnych statystycznie ze względu na wiek dziecka — porównując deklaracje dotyczące ostatniego roku odsetki multiofiar w obu grupach wiekowych były równe. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że wśród starszych nastolatków znajduje się wyższy odsetek osób, które doświadczyły multiwiktyimizacji w ciągu swojego całego życia, co wynika z faktu kumulowania się doświadczeń wiktyimizacyjnych. Także regresja logistyczna potwierdziła, że z każdym rokiem życia wzrasta liczba zgromadzonych doświadczeń wiktyimizacyjnych.

Podobnie do wyników badań amerykańskich, bycie ofiarą chociaż jednej formy wiktyimizacji w znacznym stopniu zwiększa ryzyko doświadczenia innych jej form (Finkelhor, Turner, Ormrod, Hamby, 2009). *Diagnoza* pokazała, że dzieci, które doświadczyły jednej spośród czterech kategorii przemocy są narażone od dwóch do pięciu razy bardziej na inne kategorie przemocy.

Szczegółowa analiza zjawiska multiwiktyimizacji daje możliwość dokładnego przyjrzenia się frekwencji poszczególnych kategorii oraz form wiktyimizacji. Dzięki temu można wyodrębnić te formy oraz kategorie, które najczęściej występowały w przypadku multiofiar. Polskie badania ujawniły, że wszystkie ofiary multiwiktyimizacji doświadczyły przemocy rówieśniczej, a większość przestępstw konwencjonalnych, przemocy ze

strony dorosłych, wiktyimizacji pośredniej oraz wykorzystywania seksualnego. Tak więc przy analizie skutków poszczególnych rodzajów przemocy i krzywdzenia, należy mieć na uwadze, że niektóre z nich mogą szczególnie się nasilać w przypadku współwystępowania różnych form wiktyimizacji.

Wiele form wiktyimizacji, których doświadczają multiofiary, to – podobnie jak w Stanach Zjednoczonych czy Wielkiej Brytanii – te najbardziej zagrażające zdrowiu, a niekiedy nawet życiu (Redford i in., 2011; Turner i in. 2010). Spośród wszystkich form wiktyimizacji na uwagę zasługują te, które dotyczą przede wszystkim multiofiary, a sporadycznie pojawiają się w przypadku innych osób: poszczególne formy wykorzystywania seksualnego oraz zaniedbanie, jak również napaść przy użyciu niebezpiecznego przedmiotu.

W *Ogólnopolskiej diagnozie problemu przemocy wobec dzieci* nie zostały poddane pomiarowi zmienne wskazujące na styl życia, cechy osobiste, cechy rodziny oraz otoczenie respondentów, dlatego nie jest możliwe dokładne ustalenie czynników determinujących zjawisko multiwiktyimizacji polskich dzieci i młodzieży. Jednakże amerykańskie oraz brytyjskie badania (Turner i in., 2010; Finkelhor i in., 2011; Radford i in., 2011) wskazują, że zjawisku multiwiktyimizacji towarzyszy wiele innych problemów doświadczanych przez dziecko oraz dysfunkcji w jego najbliższym otoczeniu. W kolejnych badaniach warto więc przyjrzeć się szerzej uwarunkowaniom multiwiktyimizacji. Dzięki zdobytej wiedzy, możliwe będzie podjęcie najbardziej skutecznych metod profilaktyki oraz przeciwdziałania problemowi.

Bibliografia

- Finkelhor, D. (2007). Wiktymizacja dzieci: perspektywa rozwojowa. *Dziecko krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, 3(20), 6–29.
- Finkelhor, D., Turner, H., Hamby, S., Ormrod, R. (2011). Poly-victimization: Children's exposure to multiple types of violence, crime, and abuse. *Juvenile Justice Bulletin – NCJ 235504*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Finkelhor, D., Ormrod, R.K., Turner, H.A. (2007). Poly-victimization: A neglected component in child victimization trauma. *Child Abuse & Neglect*, 31, 7–26.
- Finkelhor, D., Ormrod, R., Turner, H.A., Holt, M. (2009). Pathways to poly-victimization. *Child Maltreatment*, 14 (4), 316–329 .
- Finkelhor, D., (2008). *Child at Risk. W: Childhood Victimization: Violence, Crime, and Abuse in the Lives of Young People* (s. 47-64). New York, NY, Oxford University Press.
- Finkelhor, D., Turner, H.A., Ormrod, R.K., Hamby, S.L. (2009). Violence, abuse, & crime exposure in a national sample of children & youth. *Pediatrics*, 124(5), 1–14.
- Radford, L., Corral, S., Bradley, C., Fisher, H., Bassett, C., Howat, N., Collishaw, S. (2011). *Child abuse and neglect in the UK today*, London: National Society for the Prevention of Cruelty to Children.
- Turner, H.A., Finkelhor, D., Ormrod, R.K. (2010). Poly-victimization in a national sample of children & youth. *American Journal of Preventive Medicine*, 38(3), 323–330.

Polyvictimization. Results of National Survey of Child and Youth Victimization in Poland

The article presents the results of the National Survey of Child and Youth Victimization in Poland with a particular focus on the phenomenon of polyvictimization. The half (50%) of teens in their lifetime has suffered more than one of the 22 forms of violence. Respondents (10%) who have experienced at least 6 forms of lifetime victimization and those (8%) who have experienced at least 4 forms of past-year victimization are polyvictims. Logistic regression showed that child who has experienced one out of 4 categories of victimization is exposed 2-5 times more to other categories of abuse. The most experienced forms of child abuse among polyvictims were: physical abuse by peers (91%), physical abuse by adults (76%) and psychological abuse by adults. Polyvictims were more often boys than girls. Older teenagers were more likely to experience past-year polyvictimization due to the fact of gathering new victimization experiences with each passing year.

KEYWORDS:

POLYVICTIMIZATION, POLYVICTIM, TEENAGERS, VIOLENCE

CYTOWANIE:

Makaruk, K. (2013). Multiwiktymizacja. Wyniki Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 12(3), 101–110.

Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska.